

Informácie Obvodného úradu Spišská Nová Ves pre verejnosť

vyplývajúce z plnenia povinností obvodného úradu podľa ust. § 14 ods. 1 písm. p) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, podľa ktorého obvodný úrad informuje obyvateľstvo a verejnosť podľa ust. § 15a cit. zákona.

Informácie pre verejnosť zahŕňajú najmä

- a) informácie o zdroji ohrozenia,
- b) informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí,
- c) nebezpečné vlastnosti a označenie látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť,
- d) informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach,
- e) úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti,
- f) podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva,
- g) odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.

1. informácie o zdrojoch ohrozenia

1.1 objekty nakladajúce s nebezpečnými látkami

Na území obvodu Spišská Nová Ves sa nachádzajú viaceré prevádzky, v ktorých sa nakladá s nebezpečnými látkami. Z hľadiska ohrozenia života a zdravia k najviac rizikovým patria nasledovné objekty:

okres	objekt so zdrojom nebezpečnej látky/obec	druh nebezpečnej látky	polomer oblasti ohrozenia (m)
Spišská Nová Ves	Zimný štadión Spišská Nová Ves	amoniak	100
Gelnica	Zimný štadión Gelnica	amoniak	oblasť doposiaľ neurčená vlastníkom objektu podľa platnej legislatívy
	úpravňa vody Perlová dolina Gelnica	chlór	190

1.2 prepravované nebezpečné látky

V obvode Spišská Nová Ves existuje ohrozenie v dôsledku úniku nebezpečných látok pri ich preprave železničnej alebo cestnej. Ide o mobilné zdroje ohrozenia.

Podstatná časť prepráv na území obvodu Spišská Nová Ves sa realizuje prostredníctvom železničnej prepravy po trati č. 180 Košice – Žilina, ktorej dĺžka v územnom obvode ObÚ Sp. Nová Ves je 47 km. V bezprostrednej blízkosti trate je koncentrované osídlenie s najvyššou hustotou obyvateľstva (viac ako 90 % obyvateľstva obvodu Spišská Nová Ves). Nachádza sa tu 14 miest a obcí: Letanovce, Spišské Tomášovce, Smižany, Spišská Nová Ves, Markušovce, Matejovce nad

Hornádom, Chrasť nad Hornádom, Vítkovce, Olcnavá, Spišské Vlasy, Krompachy, Richnava, Kluknava a Margecany.

Cestné prepravy nebezpečných látok cez územie obvodu Sp. Nová Ves sú na celkovom objeme preprav nebezpečných látok zastúpené v menšej miere. Preprava nebezpečných látok po cestných komunikáciách je menej častá v porovnaní so železničnou traťou. Medzi najčastejšie po cestách prepravované nebezpečné látky patria benzín, nafta a technické plyny.

K najčastejšie prepravovaným nebezpečným látkam na území obvodu Spišská Nová Ves (podľa evidovaných došlých hlásení od odosielateľov jednotlivých prepravovaných nebezpečných látok) v období rokov 1997 - 2006, patrili tieto druhy nebezpečných látok:

por.č.	druh nebezpečnej látky	stručná charakteristika
1.	kyselina sírová	žieravá, toxická kvapalina, vo vysokej koncentrácii spôsobuje pri styku s horľavými látkami ich samovznietenie
2.	metanol	toxická kvapalina, ľahko sa vznieti, pary so vzduchom tvoria ľahko zápalnú výbušnú zmes
3.	amoniak	toxický, žieravý plyn
4.	hydroxid sodný, roztok	žieravá látka
5.	sírouhlík	ľahko vznieťlivá toxická kvapalina
6.	zmes uhlíkov (propán-bután)	horľavé plyny, v zmesi so vzduchom tvoria výbušnú zmes

2. informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí

Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti, t. j. o veľkosti oblasti ohrozenia, ktorú vyhodnocujú a určujú prevádzkovatelia jednotlivých objektov, v ktorých sa nakladá s nebezpečnou chemickou látkou v súlade s ust. vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov, sú uvedené v tab. v bode 1.1.

Vzhľadom k tomu, že prostredníctvom železničných a cestných komunikácií sa prepravujú rôzne druhy nebezpečných látok v rozličných množstvách, nie je možné pri preprave nebezpečných látok jednoznačne vopred vymedziť oblasť ohrozenia ako v prípade stacionárnych objektov, v ktorých sa nakladá s nebezpečnými látkami. V prípade mimoriadnej udalosti počas prepravy nebezpečnej látky sa oblasť ohrozenia určuje operatívne podľa skutočnej situácie v závislosti od druhu a množstva uniknutej nebezpečnej látky, meteorologickej situácie, doby úniku a výsledkov monitorovania.

Podľa ust. § 7 ods. 2 písm. b) vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení nesk. predp. platí: ak nie je známy druh nebezpečnej látky, na účely okamžitého zásahu sa za bezpečný priestor, v ktorom sa výskyt nebezpečnej látky nepredpokladá, považuje priestor vzdialený najmenej 100 m od miesta výskytu nebezpečnej látky.

2.1 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom amoniaku z objektov zimných štadiónov v meste Spišská Nová Ves a Gelnica

Toxické pôsobenie amoniaku spočíva v silne dráždiacich účinkoch na sliznice očí a dýchacích ciest, možné je i poškodenie pľúc. Kľč (edém glottis) môže viesť

k uduseniu. Pri vysokých koncentráciách môže dôjsť k poruche centrálného nervového systému. Pri miestnom pôsobení sa prejavujú silné leptavé účinky. Po styku pokožky s kvapalinou môžu vzniknúť silné omrzliny.

Pri nekontrolovanom úniku amoniaku z chladiacej technológie na zimnom štadióne okrem toxických účinkov plynu na ľudí môže dôjsť pri zapálení plynu k požiarom a pri výbušnej koncentrácii k explózií a tým k následným škodám na životoch, zdraví a majetku.

Nekontrolovaný únik amoniaku zo zdroja na zimnom štadióne v mestách Spišská Nová Ves a Gelnica prináša ohrozenie života, zdravia a majetku vplyvom účinkov:

- toxických
- horľavých
- výbušných.

2.2 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom chlóru z objektov vodárenských zariadení (vodojem Smižany, úpravňa vody Perlová dolina)

Toxické pôsobenie chlóru spočíva v silne dráždiacich účinkoch na sliznice očí a dýchacích ciest, možné je i poškodenie pľúc.

Pri nekontrolovanom úniku chlóru z vodárenských zariadení okrem toxických účinkov plynu na ľudí a faunu prichádza do úvahy i ohrozenie v dôsledku mimoriadnej reaktívnosti plynu (chlór napadá všetky kovy, s vodíkom tvorí výbušnú zmes).

2.3 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky pri preprave

Podľa druhu prepravovanej nebezpečnej látky a ďalších faktorov (množstvo, skupenstvo, koncentrácia, obal, meteosituácia, miesto havárie atď.) vrátane rýchlosti a účinnosti realizácie ochranných opatrení, môže dôjsť k ohrozeniu zdravia a života osôb, fauny a flóry.

Pôsobenie plynných látok je zvyčajne krátkodobejšie, ale ich účinky sú väčšieho rozsahu v porovnaní s látkami kvapalnými a tuhými, pri ktorých dochádza skôr k dlhotrvajúcejším následkom na povrchové a podzemné vody s rozsiahlym dopadom na životné prostredie v zasiahnutej oblasti. Ak ide o horľavé látky, prichádza do úvahy ohrozenie požiarom. V prípade výbušných látok je riziko výbuchov s deštruktívnymi účinkami a následnými požiarimi, čo môže viesť ku vzniku sekundárnych mimoriadnych udalostí. V prípade vzniku takejto havárie by mohlo dochádzať k ohrozeniu obyvateľstva, narušeniu dopravy, narušeniu výroby a celkovému narušeniu chodu života na obmedzenom priestore.

3. nebezpečné vlastnosti látok, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť

3.1 amoniak

chemický vzorec: NH_3

UN kód (medzinárodné identifikačné číslo látky): 1005

Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečnosti): 268 (2 – plyn, 6 – jedovatý, 8 – žieravý)

Amoniak je horľavý, bezfarebný, toxický plyn s charakteristickým štipľavým, k slzeniu dráždiacim a dusivým zápachom a s páľčivou, lúhovitou príchuťou. Teplota varu: $-33,4^\circ\text{C}$. Hustota pár vzťahnutá na vzduch: 0,597. Medze výbušnosti vo vzduchu:

dolná 15 %, horná 28 %. Skvapalnený plyn vytekajúci z nádrže tvorí veľké množstvo studenej hmly, ktorá uniká priamo alebo sa odparuje z vyliatej kvapaliny. Hmla je ťažšia ako vzduch. Pri teplote 651^oC pri vhodnej iniciácii sa môže vznietiť. Vo vodnom roztoku tvorí silne leptavú zmes. Vodný roztok má zásaditý charakter a pri kontakte s kyselinami vzniká prudká exotermická reakcia.

3.2. chlór

chemický vzorec: Cl₂

UN kód (medzinárodné identifikačné číslo látky): 1017

Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečnosti): 266 (2 – plyn, 66 – veľmi jedovatý)

Chlór je nehorľavý, žltozelený, štiplavo zapáchajúci, leptavý, toxický plyn. V skvapalnenom stave je to svetlá bezfarebná kvapalina. Chlór sa skladuje ako stlačený alebo skvapalnený plyn v tlakových fľašiach (označených žltou farbou). Uvoľnený skvapalnený plyn rýchle prechádza do plynnej fázy. Pri rozpínaní plynu sa tvorí veľké množstvo chladnej hmly. Plyn a hmla sú ťažšie ako vzduch, zostávajú pri zemi a šíria sa do ďaleka, sú jedovaté a žieravé. Plyn sa len nepatrne rozpúšťa vo vode. Nad hladinou vody sa tvorí zmes plynu a pary so vzduchom. Chlór sa zlučuje bezprostredne, často za svetelných prejavov takmer so všetkými prvkami.

4. informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach

4.1 varovanie obyvateľstva

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva v súlade s ust. § 3a zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov varovnými signálmi

- a) „VŠEOBECNÉ OHROZENIE“ – dvojminútovým kolísavým tónom sirén pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti,
- b) „OHROZENIE VODOU“ – šesťminútovým stálym tónom sirén pri ohrození ničivými účinkami vody.

Koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti sa vyhlasuje signálom „KONIEC OHROZENIA“ – dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania.

Varovné signály a signál „KONIEC OHROZENIA“ sa následne dopĺňajú hovorenou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Preskúšanie prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva sa vykonáva dvojminútovým stálym tónom sirén po predchádzajúcom informovaní obyvateľstva o čase skúšky prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov. Koordináciu preskúšania týchto systémov vykonáva Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

V súlade s ust. § 16 ods. 1 písm. d) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok, sú povinní vykonávať hlásnu službu (varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození alebo o vzniku

mimoriadnej udalosti) pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú.

V súlade s ust. § 16 ods. 7 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí vyrábajú a skladujú nebezpečné látky alebo manipulujú s nebezpečnými látkami a tým ohrozujú život, zdravie alebo majetok, sú povinní na vlastné náklady zabezpečiť systém monitorovania územia, varovania obyvateľstva a vyznamenania osôb na ohrozenom území a trvale ho udržiavať v prevádzke.

Podľa ust. § 4 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov varovný signál sa ihneď po jeho skončení dopĺňa slovnou informáciou vo vysielaní rozhlasových a televíznych staníc alebo v miestnych informačných prostriedkoch obce. Slovná informácia obsahuje

- a/ deň a hodinu vzniku alebo skončenia ohrozenia,
- b/ údaje o zdroji a druhu ohrozenia,
- c/ údaje o veľkosti ohrozeného územia,
- d/ základné pokyny pre obyvateľstvo.

Podľa ust. § 5 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z. z. v znení nesk. predp. varovací systém sa nesmie preskúšavať

- a/ v nočných hodinách,
- b/ v dňoch pracovného pokoja,
- c/ spôsobom, pri ktorom by mohla nastať zámena so skutočným varovaním obyvateľstva.

Varovací systém sa preskúšava spravidla v druhý piatok kalendárneho mesiaca o 12.00 hod.

4.2 záchranné práce

Záchranné práce sú zadefinované v ust. § 3 ods. 6 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. ako činnosti na záchranu života, zdravia osôb a záchranu majetku, ako aj ich odsun z ohrozených alebo postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti.

Podľa ust. § 1 vyhlášky MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany v znení nesk. predp. záchranné práce vykonávajú záchranné zložky integrovaného záchranného systému (hasičský a záchranný zbor, záchranná zdravotná služba, kontrolné chemické laboratórium CO a ďalšie), útvary Policajného zboru a osoby povolané na osobné úkony.

Podľa ust. § 2 vyhl. MV SR č. 523/2006 Z. z. v znení nesk. predp. sa záchranné práce riadia na základe skutočnej situácie a jej predpokladaného vývoja.

K činnostiam pri záchranných prácach patria podľa príl. 2 vyhl. MV SR č. 523/2006 Z. z. v znení nesk. predp. nasledovné:

- varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou,
- vykonanie prieskumu a pozorovania na postihnutom území s cieľom vyhľadať postihnuté osoby a vyznačiť životu nebezpečné úseky,

- vyslobodzovanie postihnutých osôb z trosiek zničených a narušených budov, vrakov dopravných prostriedkov, z horiacich budov a pod.,
- zabezpečenie prívodu vzduchu a vody osobám v zavalených priestoroch,
- poskytnutie prvej predlekárskej pomoci a neodkladnej zdravotnej starostlivosti zraneným osobám vrátane odsunu do zdravotníckych zariadení,
- lokalizácia a likvidácia požiarov ohrozujúcich postihnuté osoby a nasadené sily a prostriedky,
- hygienická očista postihnutých osôb,
- likvidácia úniku nebezpečných látok a zabránenie ich šíreniu,
- regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov na postihnutom území,
- uzavretie postihnutého územia,
- odsun nezranených osôb z postihnutého územia,
- núdzové zásobovanie a núdzové ubytovanie osôb, ktoré sú následkom mimoriadnej udalosti bez základných životných potrieb,
- psychologická a duchovná pomoc a ďalšie.

Jednotlivé činnosti sa vykonávajú v závislosti od druhu a rozsahu mimoriadnej udalosti (živelná pohroma, havária, katastrofa, teroristický útok).

5. úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti

Na zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred následkami mimoriadnych udalostí sa plánujú a vykonávajú potrebné opatrenia.

Vo vyhláske MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení nesk. predp. sú uvedené nasledovné protiradiačné, protichemické a protibiologické opatrenia:

- monitorovanie územia,
- varovanie obyvateľstva a vyznamenie osôb,
- evakuácia a ukrytie osôb,
- regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov,
- prvá predlekárska pomoc a neodkladná zdravotná starostlivosť,
- individuálna ochrana osôb,
- hygienická očista osôb,
- dekontaminácia terénu, budov a materiálu,
- zabezpečenie ochrany zamestnancov, ktorí nemôžu skončiť pracovnú činnosť a nachádzajú sa v oblasti ohrozenia,
- likvidácia úniku nebezpečných látok a zamedzenie ich nekontrolovaného šírenia,
- profylaxia,
- zákaz a regulácia spotreby kontaminovaných potravín, vody a krmív,
- veterinárne opatrenia,
- opatrenia na zabezpečenie záchranných prác.

Na realizáciu jednotlivých opatrení sa v dokumente „Plán ochrany obyvateľstva“ určujú úlohy pre prevádzkovateľov jednotlivých objektov s nebezpečnými látkami, jednotlivé zložky záchranného integrovaného systému, útvary Policajného zboru, dotknuté obce a mestá.

5.1 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenjej s únikom amoniaku z chladiacej technológie objektu zimného štadióna v mestách Spišská Nová Ves a Gelnica

Pri havárii spojenjej s únikom amoniaku je nutné okamžite varovať obyvateľstvo v oblasti ohrozenia – dvojminútovým kolísavým tónom poplachových sirén, následne slovne informovať a dať pokyny pre následnú evakuáciu (pri presune použiť ako improvizovanú ochranu dýchacích ciest textíliu namočenú v roztoku octu). Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť amoniaku. Až po rozptýlení oblaku plynu je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

5.2 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenjej s únikom chlóru z objektov vodárenských zariadení (vodojem Smižany, úpravňa vody Perlová dolina)

Pri havárii spojenjej s únikom chlóru je nutné okamžite varovať obyvateľstvo v oblasti ohrozenia – dvojminútovým kolísavým tónom poplachových sirén, následne slovne informovať a dať pokyny pre následnú evakuáciu (pri presune použiť ako improvizovanú ochranu dýchacích ciest textíliu namočenú v roztoku sódy bikarbóny). Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť chlóru. Až po rozptýlení oblaku plynu je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

5.3 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenjej s únikom nebezpečnej látky pri preprave

Pri havárii na prepravnej trase spojenjej s únikom nebezpečnej látky je nutné realizovať ochranné opatrenia bezodkladne, pričom je potrebná rýchla identifikácia prepravovanej látky (vlastnosti ako toxicita, horľavosť, výbušnosť, infekčnosť, oxidačné vlastnosti, iné možné následky). Je nutné okamžite varovať obyvateľstvo v oblasti ohrozenia – dvojminútovým kolísavým tónom poplachových sirén, následne slovne informovať a dať pokyny pre následnú evakuáciu. Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť nebezpečnej látky. Až po likvidácii následkov mimoriadnej udalosti v postihnutom priestore je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

6. podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva

Podľa ust. § 8 vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení nesk. predp. plán ochrany obyvateľstva tvorí súhrn dokumentov, ktoré obsahujú plán realizácie úloh a opatrení civilnej ochrany a protiradiačných, protichemických a protibiologických opatrení.

Ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva je možné získať na odbore civilnej ochrany obyvateľstva a krízového riadenia Obvodného úradu Spišská Nová Ves.

Ďalej doporučujeme zoznámiť sa s „radami pre občanov“, uverejnenými na internetovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (na elektronickej adrese: www.minv.sk/?rady-pre-obcanov). Prístupnou formou sa tu každý občan môže dozvedieť konkrétne postupy pri varovaní, evakuácii, či zhotovení improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany.

7. odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností

- zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nesk. predpisov,
- zákon č. 248/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení nesk. predp.